

La reaparició més tòxica

El conreu de coca a Colòmbia remunta a màxims històrics i el Govern confia que els antics guerrillers de les FARC induiran els vilatjans a canviar de cultiu.

© The Economist

Els turons que envolten Sinaí, un poble del sud-est de Colòmbia, estan coberts d'una sèrie de plantacions que van del verd brillant dels planters de coca fins a un de més fosc, verd trèvol, que indica que les fulles estan prou madures per ser collides i convertides en cocaïna. Són zones com aquesta les que han contribuït a impulsar la producció de cocaïna a Colòmbia, estimada en un 37% des del 2015 fins a un màxim històric de 710 tones el 2016, segons el govern nord-americà. Vora 188.000 hectàrees de terra estan plantades de coca, partint d'un mínim de 78.000 el 2012.

Una de les raons per a aquest increment és del tot il·lògica: la signatura el novembre passat del tractat de pau entre el Govern i les FARC. Feia l'efecte que això havia de reduir el conreu de coca; les FARC havien imposat una taxa sobre aquestes collites i traficaven amb cocaïna, i arran de l'acord de pau figurava que havien de fer costat als esforços d'eradicació del Govern. Però les condicions del pacte van tardar anys a fixar-se, i moltes de les seves disposicions ja eren clares amb antelació suficient —inclosa la que estipulava subsidis per als cultivadors de coca que canviessin de conreu. El Govern creava així un pervers incentiu: els qui mantenien el conreu de coca tindrien menys competència.

I a mesura que les converses de pau progressaven, el Govern va anar reduint les fumigacions aèries —segons els seus crítics, a fi d'apaivagar les FARC. El 2015 va suspendre completament les aspersions de l'herbicida, adduint un estudi de l'Organització Mundial de la Salut que conclouia que el glifosat, l'herbicida llançat pels avions, era "probablement cancerigen".

Això no obstant, el Govern de Colòmbia confia plenament en la substitució de conreus. El seu objectiu és tallar enguany 50.000 hectàrees en la regió que

es dedica al cultiu de coca, que abasta 40 municipis. Si una comunitat accepta, cada família rebrà subsidis i assistència per vora 7.800 dòlars el primer any sense cultivar coca. Se'ls ajudarà també a adquirir títols de propietat sobre les seves terres i a trobar altres mitjans de subsistència. En les regions on no s'arriba a un acord, l'exèrcit hi podria intervenir arrancant de soca-rel les plantes, manualment.

Trets verds de pau

De finals de gener ençà, més de 58.000 famílies que reuneixen 49.000 hectàrees de coca s'hi han adherit. Però la sospita producte d'una decepció d'anys fa que altres famílies recelin i no ho facin. A Argelia, el municipi a què pertany Sinaí, ningú no ha donat la seva conformitat. Marcela Montoya, d'Ascamta, una organització de camperols d'Argelia, diu que, tot i que en principi els cultivadors de coca de la regió estan desitjosos de canviar de conreu, es malflen de les promeses del Govern. I indica que, cas que reduïssin la producció de coca, això s'hauria de fer molt a poc a poc, i esperar a veure si el Govern compleix. Generaci- →

→ ons de cocalers colombians s'han adherit a programes de desenvolupament alternatiu destinats a ajudar a la transició que implica el canvi de cultiu, tan sols per exhaurir els fons.

El 2015, camperols desarmats d'Argèlia s'enfrontaren a soldats i eradicadors manuals enviats pel Govern, i van calar foc a l'autobús en què viatjaven. Un camperol va resultar mort d'un tret i cinc més —a l'igual que dos soldats— van resultar ferits. El propòsit del Govern és que la cooperació de les FARC ajudi a debilitar aquesta resistència. A mesura que les guerrilles cedeixin terreny i vagin fent la transició a la vida civil, espera que animin els camperols a abandonar voluntàriament el conreu de la coca. Les FARC han demostrat un compromís “clar i ferm” a convèncer els camperols a deixar la coca, diu Eduardo Díaz, l'encaixat del Govern per a la substitució

de conreus. Mauricio Jaramillo, un comandant de les FARC a la província de Guaviare, diu que la guerrilla tindrà més influència que el Govern, ja que en molts punts del país hi ha cultivadors de coca amb parents que en són membres.

Però les FARC no han estat mai els únics participants armats en el comerç de la droga. Alhora que ells es retiren hi ha d'altres grups criminals que s'hi van introduint, fins i tot l'Exèrcit d'Alliberament Nacional, una organització guerrillera més petita. Els cocalers d'Argèlia tenen un nou eslògan: “Resistència” —tant als pactes d'eradicació com als nous grups armats que proven de ficar-se pel mig.

Alguns funcionaris estatunidencs opinen que aturar la fumigació aèria ha estat un gran error. Barry McCaffrey, un general retirat que va supervisar el Plan Colombia —un pla de quinze anys de mesures antinarçòtics— sota el mandat

de Bill Clinton, va dir al diari *El Tiempo* que “tan bon punt van decidir aturar la fumigació aèria, van perdre el control sobre el problema”. Però els nord-americans no estan advocant públicament per un retorn a l'aspersió d'herbicides, sobretot perquè les reduccions a l'ajuda exterior proposades en complicarien el pagament.

En l'actualitat, Colòmbia fa l'efecte que estigui decidida a atacar el problema sobre el terreny, explotació per explotació. Fan falta èxits molt ràpids per fomentar la confiança entre els cocalers i apaivagar les pors dels EUA. A la llarga, però, mentre el món conservi la seva afició per la cocaïna, cultivadors i gàngsters trobaran la manera de satisfer la demanda. Els qui fumiguen són poca cosa en comparació dels qui paguen. •

Traducció de Francesc Sellés